

הבדיחה הנשיאותית

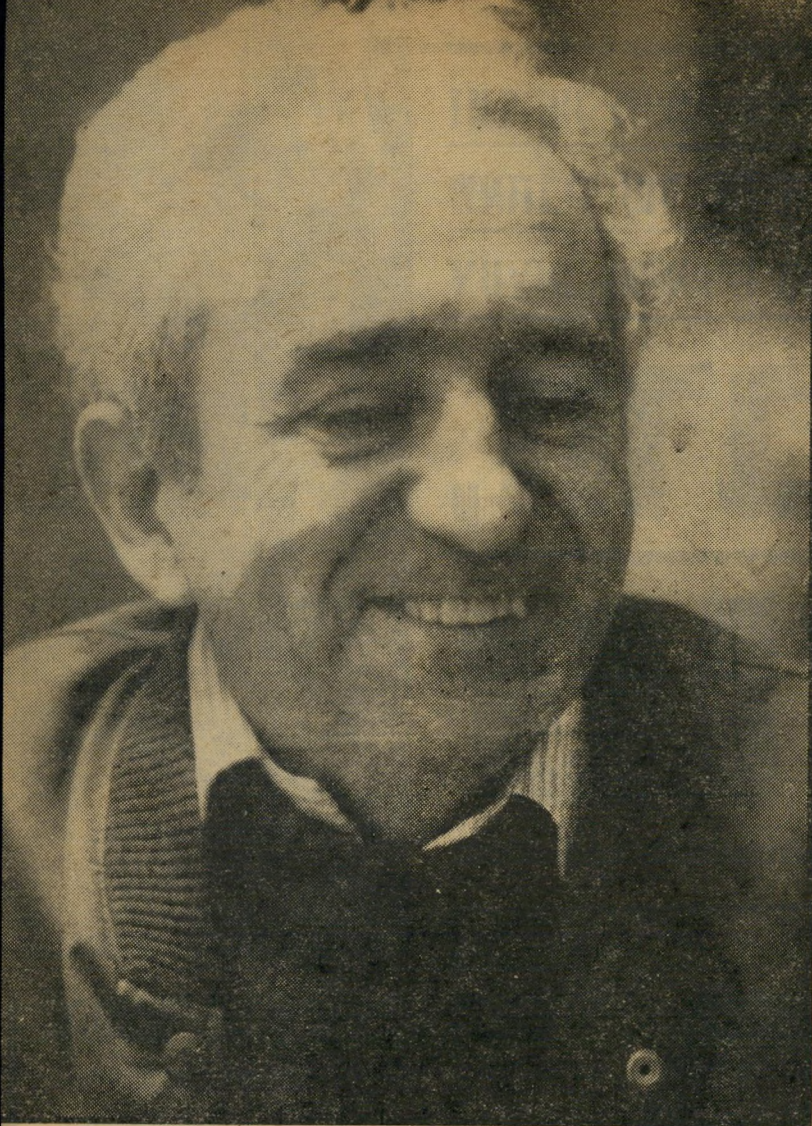
במדע. זו פארסה. כאיש הוא נעים וחיבב מאד. נחבא אל הכלים. אך בסך-הכל בינוני מאד."

מעריב הלך בדרך דומה. במדורו הסאטירי של אחד מעורכי העיתון, יוסף ("טומי") לפיד, התפרסמו הדברים הבאים, שלא היו סאטירה דמיונית, אלא ציטוט מדויק של הדיווחים בעיתונות על הדרג שבה נבחר שווה כמועמד לנשיאות:

ביום א' השבוע הגיע הפרופ' שווה לישראל, התקשר ללישכת ראש-הממשלה ונק' בעה לו פגישה עם מר בגין ליום ב'. בפגישה הגיש ראש-הממשלה לפרופ' יצחק שווה את הצעתו להיות נשיא המדינה. ניתן היה לצפות, שגלי הגיחוך הר' כלליים ירתיעו את מנחם בגין מתוכ-ניתו הראשונית. אפילו חסידי העיוורים בתנועת החרות, שקצו מייד לתמוך במוע-

יצחק שווה במדי חיזיהאוויר בשנת 1953
"הברכיים כאבו ליו..."

מועמדו של ראש-הממשלה: הפרופ' יצחק שווה
"פשוט רחמנות מה שעושים לו..."

כולה לארץ-ישראל, אז פלסטינה. באוגוסט 1947 נסע יצחק שוויקה הזרה למצריים, ונשאר שם. השבוע הסביר הר' מועמד לנשיאות לכתב העולם הזה: "גמתי כבר את הלימודים שהייתי צריך להיות בהם באוניברסיטה, והייתי רק צריך לעשות עבודות. החלטתי לעשות את אלה בבית, בקאהיר, ולא בארץ. לא נכון שאני ברחתי מישראל כיוון שלא רציתי להיות במלחמה כאן. המישפחה שלי היתה בקאהיר, ורציתי להיות איתם."

פרופסור שווה טען השבוע, כי בתחילת שנת 1948 התכוון לחזור לישראל ולהת' יישב בה לצמיתות, כסנונית ראשונה של מישפחתו, אולם המצרים לא נתנו לו תעודת-מסע. אך הדבר אינו מדויק. בידי שווה מצוייה עד היום תעודת-מסע שהוצאה ב-8 באוגוסט 1947, ובאותה תעודה עצמה מצויין בבירור כי היא בתוקף עד ה-8 באוגוסט 1948. לארץ הגיע רק בשנת 1951. יוצאי מצריים הנמצאים בארץ יודעים לספר, כי אחרי הכרות המדינה היו אומנם קשיים ליהודים שביקשו להוציא תעודות-מסע (לסטרפאסה), אולם אלה שכבר היו בידם תעודות כאלה נחשבו בני-מול, ויכלו לצאת את מצריים. עובדה נוספת: אחד מאלה שהצליחו בכל-זאת להשיג תעודת-מסע ולצאת את מצריים היה אחיו של הפרופסור שווה, אברהם שוויקה, שעלה בשנת 1949 לישראל. דווקא הוא היה החלוץ למישפחת שוויקה.

למרות שבאותה שנה היה הפרופסור שווה בגיל גיוס, הוא לא התגייס ל-צה"ל. לדבריו: "אני לא יודע למה לא קראו לי, אבל הם שכחו ממני. לכן לא התגייסתי. רק בשנת 1953 הלכתי מיוזמתי ללישכת-הגיוס, והתגייסתי". הפרופסור שווה רק שחכ לציין כי באותן שנתיים הוא השלים את תואר מוסמך-המדעים שלו. שווה שירת שישה שבועות בטירונות, ואחר-כך שימש כמדריך-טכני באחד מבסיסי היל-האוויר. כעבור חודש של שירות פשט את מדיו, "היה לי קשה בצבא. הייתי מבוגר יותר מכל האחרים, הייתי אז בן 24, והבריכים כאבו לי". סיפר, "היה עוד דבר, יחד אתי שירת נחמן פרקש הידוע, והוא גנב לכולם את הכל, גם לי. אז בצבא היה לי מאד לא נעים." שווה הועבר לשרת ברשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל או, כפי שרשות זו נקראה אז, חמ"ד — חיל-המשך בעמוד 34)

אלא שהפעם התעקש בגין והתבצר בעמדתו. "מצאתי את פרופסור שווה אי-שיות ממדרגה ראשונה, יהודי טוב מבית מפואר של רבנים, איש נעים-הליכות, צנוע ולבבי, ובעל סגולות המכשירות אותו לשמש כנשיא המדינה." סיכם בגין את התרשמותו משווה, מפגישתו היחידה עימו.

מקורביו של בגין טענו כי הפעם לא יחזור בו. הוא לא יהיה מוכן להודות כי נסוג מעמדתו תחת לחץ ציבורי, באותו שבוע שבו אמר כי קיים "קילקול" בתיפ' קוד הממשלה. נסיגה כזו עלולה להיראות ככריסום נוסף במעמדו.

רק כשהתבררה עמדתו הנחושה הזו של בגין, החלו אנשים שונים תוהים על קנקנו של המועמד, בתיקוה לגלות באישיותו ובעברו פרטים שישכנעו אפילו את בגין כי טעה בבחירתו.

העובדה הראשונה שנמצא בה טעם לי' פגם, היתה זו יצחק שווה לא שירת שירות מלא בצה"ל. לא היה כל פסול בעובדה זו מבחינה חוקית. שווה מילא את חובתו. אולם התעורר ספק אם אדם שלא הלך במסלול ההתנדבות הלאומי, יכול לשמש בתפקיד החייב להיות מופת לעם.

כשנודע על עירעור זה ההלה התרוצצות בלישכת ראש-הממשלה. רק אז החלו מבררים נתונים אלמנטריים על עברו של "מועמד ראש-הממשלה". הנתונים שנאספו הוצגו לפני בגין, אך לא היה בהם כדי לשנות את דעתו.

טענות

לא-מדויקות

יצחק שווה (שוויקה) הגיע לראשון-זה לישראל בשנת 1944. כבן למישפחה יהודית מכובדת בקאהיר הוא נשלח על ידי אביו, הרב שוויקה, ללמוד מדעי הטבע באוניברסיטה העברית בירושלים. הרב שוויקה היה מנכבדי הקהילה היהודית של מצריים. הוא הקים רשת של ישיבות-ערב תחת השם אהבה ואחוה, שפעלו בכל רחבי מצריים. תלמידיו הקימו אחרי-כך ישיבות דומות ברחבי העולם, וארבע ישיבות-ערב בשם זה קיימות כיום בישראל.

הרב שוויקה רצה כי בנו יצחק ילמד באוניברסיטה העברית שעל הר הצופים, הכונה לעלייתם של יצחק ושל המישפחה

מדותו של שווה לנשיאות מבלי שידעו דבר וחצי דבר על האיש — רק מפני שבגין בחר בו — קיוו שבגין יחזור בו מהצעתו הנלעגת. עם כל הכבוד לאישיותו של הפרופסור שווה, הסתבר כי גדולתו המדעית מצטמצמת בהקמת מפרדאיוטור' פים במכון למחקר גרעיני בנחל שורק. בתישעת חודשי כהונתו כראש-ממשלה, לא התכייש מנחם בגין לחזור בו מכמה הצעות פזיזות שהעלה, ואשר התגלו כבל-תימצאותיות. כך קרה להצעתו בדבר עריכת מיצעד יום העצמאות בחגיגות השלושים, או מיצעד לוחמי המחתרות, שגם ממנו נסוג. כך אירע גם להצעתו לקבוע את יום-השואה בתישעה באב. בחירת הפרופסור שווה כמועמד לנשיאות, למרות שההזדהות הפוליטית היחידה שלו בעבר היתה עם חוג לאומני קיצוני שולי בשם "המעגל הראשון", לא נפלה בתבונתה מהצעות אלה.

הטלפון צילצל בדירתו של הפרופסור שווה בפאריס, "מדבר מר קדישאי, מנהל לישכת ראש-הממשלה. אפשר בבקשה לדבר עם פרופסור שווה?"

"מדבר."

"ראש-הממשלה רוצה לדבר אתך" — אמר מר קדישאי.

"נפלה כאן טעות. אולי אתה מחפש מישהו אחר?" היתה תשובתו של המדען הרחובותי, "לא, אנו מחפשים אותך. זה בטוח. את מיספר הטלפון שלך קיבלנו מהמרכז למחקר גרעיני בנחל שורק," השיב מר קדישאי.

"במה אוכל לעזור לך?" שאל פרופ' שווה, "ראש-הממשלה מעוניין להיפגש אתך בדחיפות," ענה ראש הלישכה, "אשמח מאד. מתי יהיה מר בגין בצרפת?" שאל פרופ' שווה.

"לא, מר בגין בארץ. נכיר לך תודה אם תגיע לירושלים בהקדם," ענה מר קדישאי.